

Šiomet ŽEMAIČIŲ MUZIEJUS „ALKA“ lankytojus pakvies į renovuotuose pastatuose įrengtas naujas EKSPOZICIJAS

Donata KAZLAUSKIENĖ

Žemaičių muziejui „Alka“ 2024-ieji – iššūkių kupini metai. Kasdienes veiklas papildo svarbūs, daug pokyčių žadantys darbai: į pavasarį atsidarysiantį Žemaičių vyskupystės muziejų Varniuose iš Telšių perkeliama Sakralinio paveldo ekspozicija. Renovuotame Žemaičių muziejuje „Alka“ jau baigiama įrengti nauja nuolatinė ekspozicija, kurią taip pat planuojama atidaryti šiemet. Kas pasiekta pernai, kokie pagrindiniai šių metų lūkesčiai, pasidomėjome apsilankę Žemaičių muziejuje „Alka“ ir susitikę su šiai įstaigai jau penktuosius metus vadovaujančia direktore EVA STONKEVIČIENE.

Iškalbingi skaičiai

„Lietuvos muziejai pastaraisiais metais sulaukia vis daugiau lankytojų. Ne išimtis ir Žemaičių muziejus „Alka“ (ŽMA). Nepaisant to, kad dėl vykdomų pastatų renovavimo darbų du mūsų padaliniai neveikė, pernai muziejuje sulaukta daugiau negu 38 tūkst. lankytojų. Šiandien muziejininkai, tenkindami kintančius visuomenės poreikius, siekdami ją sudominti įvairiomis veiklomis, laužo ilgą laiką apie jų darbą gyvavusius stereotipus. Siekiant aktualizuoti muziejinį objektą mes turime ieškoti kelio pas lankytoją per jo kasdienybę ir per tai, kas jam aktualu čia ir dabar. Pasiėkus lankytoją, jie ras kelią ir į muziejaus lobyną“, – pokalbį pradeda muziejaus direktorė E. Stonkevičienė.

Daugiau kaip devynias dešimtis metų gyvuo-

Žemaičių muziejaus „Alka“ direktorė Eva Stonkevičienė. Nuotrauka iš muziejaus archyvo

jantis respublikinės įstaigos statusą turintis Žemaičių muziejus „Alka“ yra tapęs svarbiausiu Žemaitijos regiono muziejumi, jei neminėsime dar didesnę istoriją ir daugiau ekspozicinių padalinių turinčio, dabar jau Žemaitijos etnografiniam regionui priskiriamame Šiaulių mieste veikiančio respublikinio Šiaulių „Aušros“ muziejaus.

Žemaičių muziejuje „Alka“ įvairių muziejinių vertybių, pradedant archeologija, baigiant šiuolaikiniu menu, jau yra sukaupta beveik 156 tūkstančiai. Auginame lankytojų skaičių plėsdami paslaugų spektrą ne tik Telšių miesto Muziejaus gatvėje

„Šeimos portretas“. 1660 m. Dail. Jan van Wyckersloot (1643–1683). Žemaičių muziejus „Alka“. Fotografas Antanas Lukšėnas

Nauji varpai ŽMA Žemaičių vyskupystės muziejaus (buvusios Varnių kunigų seminarijos) bokšte; Telšiuose vykusios medalininkų stovyklos darbų parodoje. Žemaičių muziejaus „Alka“ nuotraukos iš muziejaus archyvo

esančiame pagrindiniame muziejaus pastate, bet ir kituose penkiuose ekspoziciniuose padaliniuose: Žemaičių kaimo muziejuje, Žemaičių vyskupystės muziejuje Varniuose, Telšių ješivoje, Rainių Kančios koplyčioje, Bernardinų vienuolyno komplekse veikusioje laikinojoje Sakralinio paveldo ekspozicijoje.

Muziejus siekia išsamiai ir įtaigiai supažindinti lankytojus su krašto kultūros palikimu, dvarų klestėjimo laikotarpiu, vertingu sakraliniu menu, Telšiuose gyvenusių žydų ir jų kultūros paveldo istorija, Žemaitiją sukretusių karų ir kitų negandų svarbiausiais įvykiais, Žemaitijos etnografinio regiono savitumu, čia gyvenančių žmonių buitimi, Žemaitukų veislės arklių genofondu. Vykdomė edukacinę veiklą, organizuojame renginius, popu-

liariname muziejaus rinkinius rengdami spaudai leidinius ir straipsnius, plėtojame kitą muziejinę veiklą. Visa tai miesto, rajono gyventojų bei jų svečių yra pastebima ir palankiai vertinama.

2023-aisiais muziejuje surengėme 298 edukacinius užsiėmimus. Juose sulaukta 5 156 dalyvių. Įvyko 150 ekskursijų, kurių metu su muziejaus eksponatais susipažino beveik 2 900 lankytojų. Pernai suorganizavome net 47 kitus kultūrinius renginius, kuriuose apsilankė beveik 10 tūkst. gyventojų. Tarp ryškiausių pastaraisiais metais muziejininkų suorganizuotų renginių paminėtinos Užgavėnės Žemaičių kaimo muziejuje, vieno eksponato parodos, veikusios Sakralinio paveldo ekspozicijoje, didelio visuomenės dėmesio sulaukusios poezijos, muzikos

(Nukelta į 4 p.)

Centre – Žemaičių muziejaus „Alka“ Žemaičių vyskupystės muziejus Varniuose. Nuotrauka iš UAB „Infes“ archyvo

2023 m. Telšiuose vykusios Žemaičių muziejaus „Alka“ suorganizuotos tradicinės amatų ir kulinarinio paveldo šventės „Žemaičių gyvastis“, kurioje dalyvavo ir svečiai iš Ukrainos bei Taivano, akimirkos. Žemaičių muziejaus „Alka“ nuotraukos iš muziejaus archyvo

ir kūrybos popietės „Bijūnams žydint“ bei „Jurginams žydint“, taip pat ir Europos archeologijos dienos, Telšių ješivos ekspozicijos atvėrimas lankytojams, Pasaulio teisuolių atminimo ženklo, skirto Žydų gelbėtojų atminimui įamžinti, atidengimo iškilminga ceremonija.

Bendradarbiaujant su kitais muziejais buvo parngtos ir eksponuotos jungtinės muziejinių vertybių parodos, įgyvendinti keli tarptautiniai projektai. Tai „39-oji tarptautinė medalio ir mažosios skulptūros kūrėjų stovykla Telšiuose“, amatų ir kulinarinio paveldo šventė „Žemaitiu gīvastis“, kurioje dalyvavo ir tautinės muzikos ir šokio grupė iš tolimojo Taivano, renginyje pristaciūsi nacionalines

Žydų gelbėtojų atminimui skirto Pasaulio tautų teisuolių atminimo ženklo (autorius Mindaugas Šimkevičius) atidengimo ant renovuoto Telšių Ješivos pastato sienos akimirka ir 2023 m. Telšiuose vykusios Telz Ješivos Rabino Sholem Ber Sorotzkinio ir jo studentų žydų stovyklės dalyviai bei šios stovyklės užsiėmimų akimirkos. Žemaičių muziejaus „Alka“ nuotraukos iš muziejaus archyvo

šalies tradicijas, arbatos gėrimo ceremoniją, Telšių ješivoje vyko Toros studijų stovykla, inicijuota Izraelio Aterat Shlomo ješivos bendruomenės. Partnerių teisėmis dalyvavome projektuose „Baltų kelias“ ir „Tarpautinis Chaimo Frenkelio vilos festivalis“.

Kur du stos, padarys daugiau

„Žemaičių muziejus „Alka“ teigiamai vertina tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir stengiasi būti atviru partneriams. Tai sukuria sąlygas ilgalaikiam ir produktyviam darbui. Kur du stos, padarys daugiau, todėl mūsų kolektyvo pozityvus požiūris į galimybę dirbti kartu su kitomis institucijomis sudaro galimybę užmegzti abipusiai naudingus ryšius su partneriais. Bendradarbiaujant su kultūros, meno, švietimo, ugdymo įstaigomis, klubais ir kt. institucijomis suorganizuota keletas konferencijų, vyko

parodų ir leidinių pristatymai, kiti kultūriniai renginiai, pilietiškumo pamokos.

Mūsų muziejaus pagrindą sudaro naratyvu grįstos vertingos eksponatų kolekcijos ir ekspozicijos, todėl ėmėmės įgyvendinti muziejų ekspozicijų mobilumo projektą, kurio rezultatas – parengtos eksponuoti dvi parodos: „Spalvingas Adomo Galdiko kūrinių lobynas“ ir „Žemaitijos dvarų perlai“. Jas lankytojams jau pristatėme Zėnavykų, Molėtų muziejuose ir Panemunės pilyje, o šių metų lapkričio mėnesį dailininkui A. Galdikui skirta paroda pakvies lankytojus į Alytaus kraštotyros muziejų“, – pasakoja E. Stonkevičienė.

(Nukelta į 6 p.)

„Agripina perkelia savo vyro Germaniko palaikus į tėvynę“. 1807 m. Dail. Pranciškus Smuglevičius (1745–1807). Žemaičių muziejus „Alka“. Fotografas Antanas Lukšėnas

Žemaičių muziejus „Alka“ Telšiuose (Muziejaus g. 31). Nuotrauka iš UAB „Infes“

Su potencialiais lankytojais ryšiai palaikomi ir virtualioje erdvėje. Nuolat aktuali informacija skelbiama oficialioje muziejaus internetinėje svetainėje ir socialinių tinklų paskyrose. Muziejui partnerio teisėmis dalyvaujant Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnybos projekte „Dvarų dokumentų skaitmeninimas“ skaitmeninimui buvo atrinkta ir susisteminta 500 vnt. dvarų dokumentų, per metus suskaitmeninta ir į Lietuvos integralią muziejų informacinę sistemą (LIMIS, www.limis.lt) įvesta duomenų beveik apie 1 300 pagrindinio ir pagalbinio fondo muziejinių vertybių (iš viso šioje sistemoje jau galima susipažinti su daugiau negu 14 tūkst. Žemaičių muziejuje „Alka“ saugomų vertybių). Pernai buvo sukurtos ir paviešintos

4 virtualios parodos. Muziejaus informacija nuolat pateikiama ir kitose žiniasklaidos priemonėse. Aktualizuojant muziejuje saugomas vertybes ir vykstančius renginius spaudoje paskelbta 19 straipnių, parengti 47 pranešimai spaudai, 9 publikacijos, 10 televizijos ir radijo reportažų.

Pasivyti laiką

„Pastarojo penkmečio muziejaus paveikslą tapyčiau projektinės veiklos ir meninių vertybių kraustymo štrichais. Darbą muziejuje pradėjau kraustynėmis ir, tikėtina, jog panašiai baigsis ir darbo šioje įstaigoje pirmasis penkmetis – grįžtant lobynams namo į „Alkos“ muziejų bei Varnius.

Kartu su įgyvendintais muziejinės ir kultūrinės veiklos projektais galiausiai pasiekta finišo tiesioji ir vykdant du didelės apimties investicinius projektus – „Žemaičių muziejaus „Alka“ modernizavimas“ ir „Žemaičių vyskupystės muziejaus aktualizavimas, gerinant muziejinės kultūrinės veiklos įvairovę“. Šie projektai buvo finansuojami iš Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų. Pastatų kapitalinio remonto darbus atliko generalinis rangovas UAB „Infes“. Vykdamas projektus buvo atnaujinamos ekspozicijos Žemaičių muziejaus „Alka“ pagrindiniame pastate Telšiuose, o Žemaičių vyskupystės muziejuje Varniuose varpinės bokštą praturtino keturi

ŽMA Žemaitijos kaimo muziejuje vykusių renginių akimirkos. Žemaičių muziejaus „Alka“ nuotraukos iš muziejaus archyvo

nauji varpai. Muziejaus atnaujinimo darbai – puiki galimybė kurti įdomią aplinką, pritaikant turimus kultūros resursus ir erdves šiuolaikiniam muziejų lankytojiui“, – pasakoja muziejaus direktorė.

Ji neslepia, kad pandemija bei investicinių projektų įgyvendinimo specifika kai kurių darbų tempus sulėtino, kad itin daug laiko pareikalavo bemaž 150 tūkst. eksponatų paruošimas ir perkėlimas į kitas saugojimo vietas. „Po šio mums tekusio ir gana sėkmingai įveikto iššūkio drąsiai galiu pasakyti, kad muziejaus kolektyvas pajėgus įgyvendinti mums keliamus svarbius uždavinius net ir laikinai neturėdamas patalpų, reiklingų muziejinei veiklai vykdyti. Tad... 2024-aisiais liko tik pavyti prarastą laiką. Netrukus prasidės tikrasis muziejaus gyvenimas. Esu dėkinga kiekvienam, kuris savo darbu prisidėjo ir prisideda prie svarbiausio Žemaitijos muziejaus vardo pateisinimo“, – sako E. Stonkevičienė, kartu pažymėdama, jog šio amžiaus muziejaus pagrin-

dą sudaro ne tik turimos sukauptos vertybės ir čia esanti materialinė bazė. Muziejaus progresas daug kuo priklauso nuo čia dirbančių specialistų išsilavinimo, kūrybiškumo, jų teisingo požiūrio į darbą, nuo to, kas vyksta greta. Ne mažiau reikšminga ir tai, kokia muziejaus aplinka, kaip lankytojus sutinka, kaip su jais pasisveikina ekspozicijų konsultantai, ar patrauklus patalpų interjeras, ar įdomios interakcijos. Svarbu ir kad čia būtų informatyvūs ekspozicijų aprašai, vyktų įtraukios ekskursijos, pagaulūs edukaciniai užsiėmimai, būtų vykdoma kokybiška komunikacija.